

2023 EĞİTİM VİZYONU'NDA OKULLARIN FİNANSMANI

ALPER YATMAZ

SETA | PERSPEKTİF

ŞUBAT 2019 · SAYI 231

- Okulların finansmanı 2023 Eğitim Vizyonu'nda nasıl ele alınmaktadır?
 - Türkiye'nin eğitim finansmanında genel görünüm nasıldır?
- Okulların finans kaynaklarının çeşitlendirilmesi için neler yapılabilir?
- Türkiye okulların finansmanına ilişkin hangi politika adımlarını izlemelidir?

GİRİŞ

Eğitimden beklenen toplumsal, sosyal ve ekonomik işlevlerin yerine getirilmesi eğitime ayrılan kaynakların miktarına ve bu kaynakların etkili ve verimli kullanımına bağlıdır. Odak noktasına insanı alan ve çocuğun mutluluğunu hedefleyen 2023 Eğitim Vizyonu'nun veriye dayalı karar alma ve yönetim ilkesini benimsemesi ve alınan kararların yaygınlaştırılmadan önce noksanlarının görülüp iyileştirilmesi amacıyla pilot uygulama biçiminde bilimsel analizlere dayandırılması belgeyi hem bakanlığın daha önceki politika dokümanlarından ayırmakta hem de kamuoyu desteği sağlayarak uygulanabilirliği ve izlenebilirliği güçlü bir politika belgesi haline getirmektedir.

Bu bağlamda perspektif, 2023 Eğitim Vizyonu'ndaki "okulların finansmanı" konusunda mevcut durumun ortaya konulması ve tedbirlerin gerçekleşmesine yönelik önerileri içermektedir.

POLİTİKA BELGELERİNDE EĞİTİMİN FİNANSMANI

Eğitimin sadece kamu finansmanı ile karşılanması halinde eğitimdeki sorunların çözülemeyeceği, darboğazdan çıkılamayacağı aşikardır. Buna istinaden viz-

yon belgesi de eğitimin niteliğinin artırılması ve "okul gelişim planları"nın gerçekleştirilebilmesi için merkezi bütçeden sağlanan finansmanın yanında ek finansman ihtiyacının karşılanması amacıyla kaynakların çeşitlendirilmesi gereğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda belgede yedi tedbir maddesi belirlenmiştir:

TABLO 1. HEDEF: "FİNANSMAN YÖNTEMLERİ ÇEŞİTLENDİRİLECEKTİR"

- Her okula oluşturulacak çeşitli ölçütlere ve Okul Gelişim Planı'na dayalı olarak okul gelişim bütçesi verilecektir. Şartları elverişsiz okullara pozitif ayrımcılık yapılacaktır.
- Eğitime ve okullarımıza bağlı yapacak kişilerin farklı miktar, tema ve yöntemlerle bağış yapabilmeleri için il ve bakanlık düzeyinde bir yapı kurulacaktır; mevzuat, yazılım ve erişim düzenlemeleri gerçekleştirilecektir.
- Türkiye genelinde eğitimde elverişsiz koşullara sahip okulların görülebildiği Coğrafi Bilgi Sistemi üzerinden eğitim hayırseverlerine bağış için seçenekler sunulacaktır.
- Diğer bakanlıklarla ortak projeler gerçekleştirilerek farklı finans kaynakları harekete geçirilecektir.
- Özel sektör ve sivil toplum iş birlikleriyle eğitim kurumlarının finansmanına destek sağlanacaktır.
- Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının döner sermaye üretimleri artırılarak okulların eğitim altyapı ve donanımlarına ilişkin ihtiyaçlarını kendi gelirlerinden karşılamaları sağlanacaktır.
- Okul aile birliği gelirleri yeni bir yapıya kavuşturulacaktır.

ALPER YATMAZ

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü (2004) mezunu olan Yatmaz sırasıyla Gazi Üniversitesi Uluslararası İktisat (2011) ve Michigan Üniversitesi Uygulamalı Ekonomi (2017) alanlarında yüksek lisans derecelerini almıştır. Halen Hacettepe Üniversitesi'nde Sosyal Araştırma Yöntemleri doktora programına devam etmektedir. 2005'ten bu yana Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığında (mülga Devlet Planlama Teşkilatı) eğitim sektörü uzmanı olarak görev yapmakta olup eğitim ekonomisi ve planlaması alanlarında çalışmaktadır. Ayrıca özel okullar, hayat boyu öğrenme ve üstün yeteneklilerle ilgili araştırma ve yayınları bulunmaktadır.

Eğitime ayrılan kamu kaynaklarının alternatif finansman kaynaklarıyla desteklenmesi bugüne kadar bakanlıkça da benimsenen ve mevcut politika belgelerinde de kendisine yer bulan bir politika hedefidir. Örneđin 10. Kalkınma Planı'nda okul idarelerinin bütçeleme süreçlerinde yetki ve sorumluluklarının artırılacağı, eğitimde alternatif finansman modellerinin geliştirileceği, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının özendirileceği yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı'nda finansal kaynakların etkin yönetimi ve okul bazlı bütçeleme stratejik planın mimari unsurlarından kabul edilmiştir. Eğitim öğretimin finansmanı için genel bütçe dışındaki kaynakların artırılması ve etkinleştirilmesine strateji belgesinde yer verilmiştir.

19. Milli Eğitim Şurası'nda genel bütçeden pay ayrılarak okul/kurum bütçesi oluşturulması, gelir ve harcamaların yasal güvence altına alınarak bütçenin etkili kullanımının sağlanması kararı alınmıştır.

Vizyon belgesindeki finansman bölümünün yukarıda bahsedilen politika dokümanlarından farkı ise merkezde okulun olması ve okul gelişim planlarının gerçekleştirilebilmesi amacıyla mali kaynak oluşturulmasının amaçlanmasıdır.

EĞİTİM FİNANSMANINDA GENEL GÖRÜNÜM

Eğitime ayrılan kaynaklar beşeri sermayeye yapılan yatırımlardır. Eğitimde alınan karar ve politikaların başarıyla uygulamaya geçirilebilmesi için finansmana ihtiyaç duyulmaktadır. Dünyanın karşı karşıya olduğu çevresel, siyasi ve ekonomik sorunlarla baş edebilmek ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir ortam bırakabilmek için 2030'a kadar gerçekleştirilmesi öngörülen birtakım evrensel hedefler ortaya konulmuştur. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDG) olarak bilinen bu hedef setinde kapsayıcı ve nitelikli bir eğitimin sağlanması sürdürülebilir kalkınmanın en önemli araçlarından biri olduğuna vurgu yapılmaktadır.

SDG kapsamında eğitim alanında belirlenen hedeflerin (Hedef 4) gerçekleştirilebilmesi için ülkelerin

mevcut durumları dikkate alınıp eğitime yaptıkları kamu harcamalarında artış sağlanarak;

- Gayrisafi yurt içi hasıllarının (GSYH) en az yüzde 4-6'sını ve/veya
- Toplam kamu harcamalarının da en az yüzde 15-20'sini eğitime tahsis etmeleri uluslararası bir ölçüt olarak belirlenmiştir.¹

Ülkelerin kamu harcamalarında eğitime ayırdıkları miktar kaynak dağılımında karar alıcıların tercihlerini gözler önüne sermektedir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri GSYH'lerinin yüzde 5'ini eğitim kurumlarına aktarmaktayken bu oran Türkiye için yüzde 4,8 düzeyindedir. Finansman kaynağı bağlamında ise söz konusu oranların OECD için yüzde 4,2'si, Türkiye için de yüzde 3,8'i kamu tarafından sağlanmaktadır. Bununla beraber Türkiye'nin toplam kamu harcamaları içerisinde eğitime yaptığı harcama yüzde 11 seviyesindedir.²

Diğer yandan eğitime ayrılan kaynakların kademeler arası dağılımı da bir başka önemli gösterge olarak dikkate alınmalıdır. Buna göre OECD ülkeleri temel kademelerdeki bir öğrenci için satın alma gücü paritesine (SAGP) göre ortalama yıllık 9 bin 401 dolar harcarken Türkiye –bu oranın yarısından daha az– yıllık 3 bin 705 dolar harcayabilmektedir. Bir başka ifadeyle OECD ülkeleri temel eğitim kademelerindeki bir öğrenci için kişi başı gelirin yüzde 24'ünü eğitim kurumlarına ayırırken Türkiye'de bu oran yüzde 15 seviyesinde kalmaktadır.

Bu rakamlar Türkiye'nin Incheon Bildirgesi'nde (Eğitim 2030 Eylem Çerçevesi) belirlenen ölçütü ve üyesi olduğu OECD ülkeleri ortalamasını yakalayabilmesi için kamu eğitim harcamalarında artış sağlaması gerektiğini gözler önüne sermektedir. Ancak bu artışın OECD ülkelerinin mevcut ayırdığı paydan çok daha fazla olması gerekmektedir.

1. "Education 2030- Incheon Declaration and Framework for Action for the Implementation of Sustainable Development Goal 4", UNESCO.

2. *Education at a Glance 2018: OECD Indicators*, (OECD Publishing, Paris: 2018).

TABLO 2. ÖĞRENCİ BAŞINA YAPILAN HARCAMA (SAGP, DOLAR, 2015)

	İlkokul	Ortaokul	Lise			Temel Eğitim (İlköğretim+Ortaöğretim)	Yükseköğretim
			Türe Göre		Tüm Ortaöğretim		
			Genel Programlar	Mesleki Programlar			
Türkiye	4.134	3.491	3.175	3.919	3.511	3.715	7.018
OECD Ortalaması	8.631	9.941	9.119	11.037	10.010	9.401	11.202

Kaynak: "Education at a Glance 2018", OECD.

- OECD ülkelerinin birçoğu eğitim sisteminde belli bir kalite standardını yakalamıştır. Ancak Türkiye özellikle 2000'lerden sonra eğitim sorununa eğilmeye başlamış ve önemli sayıda öğrencinin okulla buluşmasını sağlayarak erişimde büyük bir başarı katetmiştir. Geçmişten gelen eksikliklerin giderilerek çocukların nitelikli eğitimle buluşturulması ve OECD ülkeleriyle aradaki kalite farkının kapatılabilmesi için onlardan çok daha fazla eğitime yatırım yapılması elzemdir.
- OECD ülkelerinin aksine önümüzdeki süreçte okul çağı nüfusu durağan duruma geçse de halen nüfus artışı yaşanmaktadır. Aynı zamanda komşu ülkelerde meydana gelen siyasi istikrarsızlık sonucu ülkemize göç eden 1 milyondan fazla çocuk eğitimdeki hedef kitleye dahil olmuştur. Eğitim çağı nüfusundaki bu artış kaynakların neden OECD ülkelerinden daha fazla eğitime aktarılması gerekliliğinin bir başka nedenidir.
- Merkezi yönetim bütçesinden ayrılan pay
- İl özel idareleri bütçesinden ayrılan kaynaklar
- Dış ülke ve kuruluşlardan sağlanan dış kredi, burs ve bağışlar
- Halk ve kuruluşların eğitime bağışları
- Okul aile birliği gelirleri

2023 EĞİTİM VİZYONU BAĞLAMINDA OKULLARIN FİNANSMANI

2023 Eğitim Vizyonu kapsamında okulların finansmanı için dört başlık ön plana çıkmaktadır: okul bazlı bütçeleme, hanehalkı harcamaları ve bağışlar, yerel idarelerin katkıları ve döner sermaye gelirleri.

Okul Bazlı Bütçeleme

Okul Gelişim Planı'nda yer alacak faaliyetlerin maliyetlendirilmesi okul bazlı bütçelemeye geçiş için önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Buna göre okul bütçelerinin okul merkezli gereksinimler temel alınarak hazırlanması ve sorunların çözümüne yönelik harcanması beklenmektedir.

Mevcut durumda okul bütçeleri genel olarak öğrenci sayıları ve bir önceki yılın gider tutarı baz alınarak belirlenmektedir. Merkezden gelen bütçede okul yöneticilerinin neredeyse hiç söz hakkı olmamakla

FİNANSMAN YÖNTEMLERİNİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ

Ülkemizde eğitim birçok kaynaktan finanse edilmektedir. Bu kaynaklar şu şekilde sınıflandırılabilir:

TABLO 3. FİNANS KAYNAĞINA GÖRE EĞİTİM HARCAMALARI (2017)

	Merkezi	Yerel	Hanehalkları	Özel Tüzel Kişilikler	Uluslararası Kaynaklar	Toplam
Miktar (Milyon TL)	84.821	1.202	26.504	13.620	125	126.270
Pay (Yüzde)	67	1	21	11	0	100

Kaynak: "Eğitim Harcamaları İstatistikleri", TÜİK, (2017).

TABLO 4. FİNANS KAYNAKLARINA GÖRE EĞİTİM KURUMLARINA YAPILAN HARCAMALAR (2015)

	Temel Eğitim Kademeleri (İlköğretim+Ortaöğretim)			
	Kamu Kaynakları	Özel Kaynaklar		
		Hanehalkı Harcamaları	Diğer Özel Kuruluşlardan Sağlanan Harcamalar	Tüm Özel Kaynaklar
Türkiye	81	14	5	19
OECD Ortalaması*	90	8	2	9

Kaynak: "Education at a Glance 2018", OECD.

* Tam sayıya yuvarlaması nedeniyle toplamı 100 olarak görünmemektedir.

beraber kaynakların giderleri karşılama yetersiz kalması münasebetiyle müdürler kendileri kaynak yaratma çabası içerisinde olmaktadır.³

Okul bazlı bütçe lemede en önemli görev okul yöneticilerine düşmektedir. Bu sebeple mevcut yapıdaki okul yöneticilerinin mali kaynak yaratmada ve kaynağın idaresinde mevzuat açısından güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bakanlık Türkiye’de eğitime yapılan aynı ve nakdi desteklerin belirlenmesi ve doğru yönlendirilmesiyle ihtiyaç duyulan bölgelerde kullanılması amacıyla 2011’de Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi’ni (TEFBİS) hayata geçirmiştir. Başta okul aile birliği gelirleri, okul öncesi kayıtları ve uluslararası kaynakları kayıt altına almakla beraber merkezi bütçeden ve il özel idaresi ile yerel kaynaklardan gelen finansmanı içermemesi, bir okulun gelir ve giderinin tam anlamıyla ortaya konulmamasına neden olmaktadır.

Hanehalkı Harcamaları ve Bağışlar

Eğitim kurumlarına yapılan harcamaların finans kaynağına göre ayrımına bakıldığında Türkiye’de hanehalklarının eğitime yatırım yapma konusunda OECD ülkelerine kıyasla daha fazla özveride bulunduğu görülmektedir. Eğitim kurumlarına yapılan 100 birimlik harcamanın OECD ülkelerinde 9 birimi özel kaynaklardan karşılanırken bu oran Türkiye’de 19 birime çıkmaktadır.

Bir okulun gelir getirici faaliyetlerini yürütmek ve okul ihtiyaçlarını karşılamak için satın almadan sorumlu birimi okul aile birlikleridir. Okulların özel kaynak gelirlerinin büyük kısmı kantin kiralarının yanı sıra veli ve bağışçılardan elde edilen gelirlere dayanmaktadır.

Eğitim finansman kaynakları dikkatle incelendiğinde bakanlığın eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için okul aile birliklerinin üzerinde büyük yük olduğu aşikardır. Okullar arasında özel kaynaktan elde edilen gelirin miktarı konusunda bir benzerlik söz konusu değildir. Okul aile birliklerinin ikna kabiliyeti ve velilerin sosyoekonomik durumlarına göre okulların elde ettiği gelir değişiklik göstermektedir.⁴

Ülkemizde hanelerin gelirlerine göre eğitime yaptıkları harcamalarda bir adaletsizlik söz konusudur. En düşük gelir grubundaki haneler bütçelerinin yüzde 0,7’sini, en yüksek gelir grubundakiler de yüzde 3,9’unu eğitime ayırmaktadır.⁵ Eğitimde kalite farklarını doğuran en önemli sebeplerden biri de haneler arası bu gelir farklılığının eğitime olumsuz yansımalarıdır. Dolayısıyla Coğrafi Bilgi Sistemi kullanılıp sosyoekonomik düzeyi düşük çocukların yoğunlaştığı okullara hayırseverlerin yönlendirilmesiyle bağış yapmalarının sağlanması –bir nebze de olsa– eşitsizliğin giderilmesine yardımcı olacaktır.

Vizyon belgesindeki faaliyetlerin tamamlanabilmesi için kamu kaynaklarının yanı sıra aynı ve nakdi veli katkılarına ihtiyaç olacaktır. Ancak velilerin eği-

3. Esen Altunay, "Okul Yöneticilerinin Görüşleri Doğrultusunda Eğitim Finansmanı Politikaları: Sorunlar, Nedenler, Çözümler", *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, (2017), s. 689-714.

4. Altunay, "Okul Yöneticilerinin Görüşleri Doğrultusunda Eğitim Finansmanı Politikaları".

5. "Hanehalkı Tüketim Harcaması 2017", TÜİK, 27 Temmuz 2018.

TABLO 5. KAMU FİNANSMANININ KAYNAKLARA GÖRE DAĞILIMI (2015)

	Başlangıç Fonları			Nihai Fonlar		
	Kamu Kurumları Arasında Düzeyler Arası Kaynak Transferinden Önce			Kamu Kurumları Arasında Düzeyler Arası Kaynak Transferinden Sonra		
	Merkezi	Bölgesel	Yerel	Merkezi	Bölgesel	Yerel
Türkiye	99	-	1	99	-	1
OECD Ortalaması	56	20	24	42	19	39

Kaynak: "Education at a Glance 2018", OECD.

time harcama yapmasını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu sebeple sosyal ve ekonomik etkenlere bağlı olarak değişen toplum katkılarından belirli bir istikrar beklemek zordur.

Yerel İdarelerin Katkısı

Bakanlık dışında eğitim harcamaları konusunda önemli bir kuruluş da il özel idareleridir. İdare ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımıyla diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde yapmakla görevli ve yetkilidir. Bakanlık eğitim yatırımlarını kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilmektedir. Ancak aktarılan merkezi kaynak açısından Milli Eğitim Bakanlığının il özel idareleri üzerinde denetim yetkisi sınırlı olup idarelerin finansman açısından hesap verebilirlikleri de bulunmamaktadır. Ayrıca il özel idareleri eğitimi finanse etmekle de yükümlü olup gelirlerinin en az yüzde 20'sini eğitime aktarmak zorundadır.

2014'te büyükşehir belediyelerinin olduğu otuz ilde il özel idareleri kapatılmış ve bu idareler yerine valiye bağlı yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları (YİKOB) kurulmuştur. Yeni yapılanmayla birlikte öğrenci nüfusunun yüzde 77'sine sahip bu iller yaklaşık 3,75 milyar TL il özel idaresi katkısından mahrum kalmış bulunmaktadır.⁶ Halihazırda kaynak ihtiyacı herkesçe gözler önünde olan eğitim sisteminin YİKOB yapılanması nedeniyle finansal açıdan uğradığı kayıp yeni bir düzenlemeyle telafi edilmelidir.

6. Feray Eldeniz, "Temel Eğitime Tahsis Edilen Ödeneklerin Yönetiminde Yetki Devri Yaklaşımı", Kalkınma Bakanlığı Uzmanlık Tezi, (2018).

Yerelde eğitim hizmetlerinin sunumu konusunda bir diğer önemli paydaş belediyelerdir. Belediyeler kamu okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir. Diğer yandan meslek ve beceri kazandırma amacıyla birçok belediye yaygın eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır.

OECD ülkelerinde yerel yönetimler gerek eğitime kaynak tahsisi gerekse merkezden gelen kaynakların kullanımı açısından önemli rol oynamaktadır. Ancak Türkiye'de yerelin eğitim hizmetlerine katkısı çok sınırlı düzeyde kalmaktadır. Eğitime yapılan harcamanın ancak yüzde 1'i yerel tarafından karşılanmaktadır.

Kanunlardan kaynaklanan bir yükümlülük olmadığı için eğitime verilen önem ve aktarılan kaynak belediyelere göre değişiklik göstermektedir. Vizyon belgesindeki hedeflerin gerçekleştirilmesinde başta belediyeler olmak üzere yerel paydaşlar da aktif konumda olmalı, sorumluluk almalıdır.

Döner Sermaye Gelirleri

Bakanlık bünyesinde bulunan döner sermaye işletmelerinin karları, eğitim öğretimde üretilen malların satışından elde edilen gelirler, bağış, yardım ve diğer her türlü gelirler çıraklık, mesleki ve teknik eğitimi geliştirme ve yaygınlaştırma hizmet ve faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim nispeten düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerin tercih ettiği bir okul türü konumundadır. Mesleki ve teknik eğitimde bulunan çocukların ailelerinin eğitime yaptığı harcamalar diğer kademe ve türdeki öğrencilere yapılabildiği kadar daha düşüktür. Bu sebeple mesleki ve teknik okulların

çeşitli kaynaklarla desteklenmesi eşitsizliğin azaltılmasına yardımcı olacaktır.

Bakanlık bünyesinde başta mesleki ve teknik okullar olmak üzere toplam 926 döner sermaye işletmesi bulunmaktadır. 2017’de bu işletmelerin faaliyetlerinden elde edilen toplam ciro 690 milyon TL iken toplam kar da 57 milyon TL’dir.⁷ Döner sermaye gelirleri bakımından okullar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Yıllık üretimi 5,5 milyon TL olan okuldan hiç gelir elde edecek üretim faaliyetinde bulunmayan okullara kadar geniş bir yelpaze söz konusudur. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının ihtiyaçları ortadayken bu miktarlarla kaliteli bir mesleki eğitim sağlanması çok zordur. Bu sebeple özel kesim ve meslek örgütlerini topyekun mesleki eğitime sahip çıkmaya ikna etmek gerekmektedir. Mesleki eğitim ile istihdam piyasası arasındaki geçişkenliğin arttığı ve iş birliğinin güçlendiği bir sistem ancak bu iki grubun idari ve mali yönden mesleki ve teknik okulların yönetimlerine dahil olmalarıyla mümkün olabilecektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2023 Eğitim Vizyonu’nda belirlenen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ve Anayasa’da yer alan eğitim hakkından herkesin nitelikli olarak istifade edebilmesi için eğitime ayrılan kamu kaynaklarının artırılması elzemdir.

- Okul Gelişim Planı’na dayalı olarak her okulu kendi bölgesi, öğrencilerin sosyoekonomik koşulları, fiziki eğitim ortamı ve çalışanlarına göre değerlendirerek okullar arası dezavantajı giderecek biçimde finansmanı çeşitlendirmek önemlidir. Ancak okulların değerlendirmesinin rasyonel gerçekler ve somut ölçütlere dayandırılması politikanın uygulanabilirliği ve şeffaflığı açısından büyük önem taşımaktadır.
- Eğitime ayrılan kaynağın büyüklüğünün yanı sıra nereye, nasıl ve niçin harcandığı belki daha önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Herhangi bir sektöre yapılacak kaynak transferi

başka bir sektörden vazgeçilmesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple gerek kamu gerekse özel kesim tarafından eğitime ayrılan kaynağın etkin ve etkili biçimde harcanması hedeflere ulaşmada temel misyon olmalıdır.

- Okul bütçesi oluşturmada TEFBİS önemli bir araç olarak değerlendirilmelidir. TEFBİS geliştirilerek –kamu ve özel kaynaklar dahil– bir okulun tüm gelir ve giderlerinin kayıt altına alındığı, eğitim finansmanı kaynaklarının tek bir sistem üzerinden takibinin yapıldığı bir sistem haline getirilmelidir.
- Okul yöneticilerinin Okul Gelişim Modeli’ne dayalı olarak yetki ve sorumlulukları artırılmalıdır. Merkezden taşraya ve taşradan da okula doğru yetki paylaşımına gidilmelidir. Bütçe oluşturma ve karar verme sürecinde aktif rol alan okul yöneticilerinin yanı sıra etkin bir izleme ve değerlendirme sistemini yürütecek taşra ve merkez teşkilatı yapının iki önemli ayağını oluşturacaktır.
- Okul yöneticilerinin bütçe oluşturmada uzmanlaşabilmeleri için yetkinlikleri etkili hizmet içi eğitimlerle desteklenmelidir.
- Karar alıcıların eğitim-öğretim dönemi başlangıcında bağışlar konusunda takınacakları tavırlar gerek okul aile birliklerinin ikna düzeyini gerekse velilerin bağış konusundaki motivasyonlarını belirleyici düzeydedir. Bağış konusunda kamuoyunda yeterli düzeyde farkındalık yaratılmalıdır. Veli bağışlarına neden başvurulmak zorunda olduğu ve bu kaynağın nerelere harcanacağı konusunda kamuoyunun hassasiyetleri giderilmelidir. Okula yapılan bağışın okuldaki eğitim faaliyetlerine, öğrencilere katkısı ve etkileri velilerle ve bağışçılarla düzenli olarak paylaşılmalıdır.
- Okul idaresinin, okulların mevcut taşınmazları ve açık alanlarından gelir elde edebilmelerine izin verilmelidir. 2012 öncesinde olduğu gibi okul bahçelerinin otopark olarak kullanılma-

7. “Milli Eğitim Bakanlığı 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu”, Sayıştay, (Eylül 2018).

sı ve çeşitli organizasyonlar için işletilebilmesi, spor salonları ve yüzme havuzlarının ücret karşılığı halka açılması kolaylaştırılmalıdır. Yatılı okulların pansiyonlarının yaz dönemi boyunca otel hizmeti verecek biçimde tatilcilerin hizmetine sunulması da bir başka gelir yöntemi olarak düşünülebilir. Tüm bu gelir sağlayıcı faaliyetler eğitim hizmetinin kalitesini etkilemeyecek biçimde planlanmalıdır.

- Belediyeler eğitimin finansmanına ve fiziki eğitim ortamı yaratma faaliyetlerine aktif bir biçimde katılım sağlamalıdır. Belediyeler verdikleri hizmetler arasında eğitimi öncelikli konuma getirebilmelidir. Mevzuat düzenlemeleriyle belediyelere gelirlerinin bir kısmını eğitime aktarma zorunluluğu getirilmeli ve mahallinde bulunan okullarının sorunlarını gidermede belediyelere sorumluluk yüklenmelidir. Okul aile birlikleri ile belediyeler

arasında ilişki güçlendirilerek okulların ihtiyaçları belediyelerce de giderilmelidir.

- Yükseköğretim kademesinde dahi eğitime zorunlu katkı payı uygulaması bulunmazken bireysel getirisinden ziyade sosyal getirisi daha yüksek olan ve zorunlu eğitim kapsamına alınması planlanan okul öncesi eğitimde aidat adı altında velilerden rızaları dışında katkı talep edilmemelidir. Bu uygulamanın kaldırılması durumunda mahrum kalınacak tutar başta kamu olmak üzere diğer kaynaklardan karşılanmalıdır.
- Döner sermaye geliri yüksek olan okullar diğer okullara örnek teşkil edecek şekilde incelenmelidir. Mesleki ve teknik eğitimdeki öğrencilerin faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ürünün –başta çevredeki ticari işletme ve kamu kuruluşları olmak üzere– piyasayla yapılacak protokol ve iş birliğiyle kolay ve hızlı şekilde piyasaya sürülmesi sağlanmalıdır.